

Izvorni naučni članak

UDK: 657.1:658.1

doi:10.5937/ekonhor18032290

MEĐUNARODNI STANDARD FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA ZA MALE I SREDNJE ENTITETE U REPUBLICI SRBIJI

Vladimir Obradović*

Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu

Rad je posvećen sagledavanju položaja Međunarodnog standarda finansijskog izveštavanja (MSFI) za male i srednje entitete (MSE) u regulativi i praksi finansijskog izveštavanja u Republici Srbiji. Nakon razmatranja globalnog značaja ovog standarda, analizira se njegov položaj u regulatornom okviru finansijskog izveštavanja Republike Srbije, u koji je uključen od 2013, dok se dublji uvid u položaj standarda u praksi ostvaruje empirijskim istraživanjem na uzorku od 175 preduzeća. Pošto ima potencijal da olakša finansijsko izveštavanje mnogim preduzećima koja su ranije morala da primenjuju pune MSFI, njegovo usvajanje u Republici Srbiji je korisno, ali potencijalni problem proističe iz činjenice da on nije usvojen na nivou Evropske unije (EU). Istraživanjem u radu je utvrđeno da preduzeća u Republici Srbiji, koja mogu da biraju između MSFI za MSE i punih MSFI, ipak, češće biraju pune MSFI. Ovaj nalaz treba posmatrati u kontekstu dugogodišnje primene punih MSFI pre implementacije MSFI za MSE. Zavisna preduzeća ređe biraju MSFI za MSE nego preduzeća koja nemaju to svojstvo.

Ključne reči: mali i srednji entiteti, IFRS za MSE, puni IFRS, Zakon o računovodstvu

JEL Classification: M41

UVOD

Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja (MSFI) dugo su se razvijali, prevashodno, uz uvažavanje informacionih potreba investitora i kreditora velikih kompanija koje se kotiraju na tržištu kapitala. Početkom XX-og veka, njihov donosilac, tj. Međunarodni odbor za računovodstvene standarde

(*International Accounting Standards Board - IASB*), proširio je fokus svojih aktivnosti, tako što je posvetio veću pažnju specifičnostima ostalih profitno orijentisanih entiteta koji sastavljaju finansijske izveštaje opšte namene (Obradović, 2016, 165-166) i informacionim potrebama korisnika njihovih finansijskih izveštaja. S tim u vezi, IASB je 2009. objavio, nakon rasprave započete 2004, izradom preliminarnog dokumenta (Quagli & Paoloni, 2012, 148), a 2015. modifikovao, Međunarodni standard finansijskog izveštavanja za male i srednje entitete (MSFI za MSE).

* Korespondencija: V. Obradović, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Liceja Kneževine Srbije 3, 34000 Kragujevac, Srbija; e-mail: vobradovic@kg.ac.rs

IASB je namenio MSFI za MSE onim entitetima koji sastavljaju finansijske izveštaje opšte namene, a koji nemaju javnu odgovornost, odnosno, čijim hartijama od vrednosti (akcijama i obveznicama) se ne trguje na javnim tržištima i koji, obavljajući svoju primarnu delatnost, ne raspolažu sredstvima šireg kruga eksternih lica (International Accounting Standards Board, 2015, 10). Stav IASB-a u vezi sa namenom standarda ima samo karakter preporuke, jer IASB, kao međunarodno privatno telo, ne može nikome da nametne svoje standarde. Nacionalni regulatori finansijskog izveštavanja odlučuju o tome da li da prihvate MSFI za MSE i koji entiteti imaju obavezu, ili mogućnost da primenjuju ovaj standard.

MSFI za MSE predstavlja sažetu verziju MSFI u širem smislu, kao skupa dokumenata sa oznakama MSFI, MRS (standardi), IFRIC i SIC (tumačenja), utemeljenih u Konceptualnom okviru finansijskog izveštavanja. Za razliku od punih MSFI, MSFI za MSE je jedinstveni dokument (oko 240 strana), koji je znatno manje obiman od dokumenata koji čine pune MSFI posmatranih zajedno - oko 3.000 strana (Chand, Patel & White, 2015, 139), ali i napisan pristupačnijim jezikom (Tan, Chatterjee, Wise & Hossain, 2016, 57). U njemu se drugačije definiše cilj finansijskog izveštavanja nego u punim MSFI - dok se u punim MSFI cilj prevashodno vezuje za informacione potrebe investitora i kreditora kao snabdevača kapitalom, u MSFI za MSE cilj se vezuje za informacione potrebe šireg kruga interesenata (Obradović, 2016, 167). Pored toga, MSFI za MSE:

- ne pruža smernice za neke računovodstvene probleme kojima se puni MSFI bave - "rezultat po akciji, kratkoročno finansijsko izveštavanje, izveštavanje po segmentima, osiguranje i sredstva koja se drže radi prodaje" (Seifert & Lindberg, 2010, 34);
- pruža jednostavnije i delimično modifikovane smernice u odnosu na pune MSFI (*goodwill* se, prema MSFI za MSE, otpisuje redovno, dok se prema punim MSFI otpisuje samo ako se utvrdi da je obezvređen);
- zahteva obelodanjivanje manje količine informacija u odnosu na pune MSFI (Pacter, 2017, 27).

Pomenute simplifikacije uslovljene su činjenicom da su puni MSFI, kao obiman set dokumenata koji zahteva obimna obelodanjivanja (Melville, 2017, 417), komplikovani i skupi za mnoge MSE, pri čemu korisnicima njihovih finansijskih izveštaja nisu potrebne sve informacije koje zahtevaju puni MSFI.

MSFI za MSE je relativno skoro inkorporiran u regulatorni okvir finansijskog izveštavanja u Republici Srbiji (RS). Iskustva u vezi sa primenom ovog standarda u upravo su predmet istraživanja u ovom radu.

Cilj istraživanja je da se ispita da li je odluka o uključenju ovog standarda u regulatorni okvir finansijskog izveštavanja RS ispravna i da li on predstavlja atraktivnu opciju za profitno orijentisane entitete u RS koje je IASB imao u vidu kada ga je doneo.

S tim u vezi, a polazeći od navedenog stava IASB-a u vezi sa namenom MSFI za MSE, formulisana je istraživačka hipoteza:

H1 Za entitete koji nemaju javnu odgovornost, a sastavljaju finansijske izveštaje opšte namene, MSFI za MSE je prihvatljivija opcija od punih MSFI.

Hipoteza se testira primenom kvantitativne metodologije istraživanja, koja se zasniva na deskriptivnoj statističkoj analizi i neparametarskim testovima za poređenje grupa. Pored toga, metodom indukcije, na bazi slučajeva pojedinih zemalja, stiče se predstava o opštim odlikama procesa globalnog širenja MSFI za MSE. U radu se primenjuje i metoda komparacije, koja se zasniva na upoređenju relevantnih propisa u RS sa odredbama MSFI za MSE.

U nastavku, najpre se razmatra globalni značaj MSFI za MSE, kako bi se stvorila osnova da se sagleda ispravnost odluke da se ovaj standard uključi u regulatorni okvir finansijskog izveštavanja RS. Nakon toga, razmatra se položaj MSFI za MSE u regulatornom okviru finansijskog izveštavanja RS. U poslednjem segmentu rada, prezentuju se i razmatraju rezultati empirijskog istraživanja u vezi sa položajem MSFI za MSE u praksi finansijskog izveštavanja u RS.

GLOBALNI ZNAČAJ MSFI ZA MSE

Mala i srednja preduzeća su bitni nosioci savremene ekonomije (Marinkovic & Senic, 2012, 15). Prema proceni IASB-a, ona čine preko 95% ukupnog broja preduzeća i na njih se odnosi više od 65% zaposlenosti u svetu (Bonito & Pais, 2018, 116). To znači da MSFI za MSE ima prostor da postane veoma značajan na globalnom planu, tj. da bude znatno više zastupljen u praksi nego puna verzija MSFI. F. K. Jermakowicz i B. J. Epstein (2010, 72), konstatuju da je IASB doneo ovaj standard reagujući na snažne zahteve kako iz razvijenih zemalja, tako i iz zemalja u razvoju, nakon petogodišnjeg procesa razvoja i uz široke konsultacije sa malim i srednjim preduzećima širom sveta. Kada se ima u vidu prethodno, opravdano je očekivati da standard postane široko zastupljen u svetu. Ipak, put MSFI za MSE do entiteta kojima je namenjen nije jednostavan. Da bi mogao da se koristi u jednoj zemlji, ovaj standard treba da bude usvojen, ili barem, ne treba da bude zabranjen, od strane nacionalnih institucija nadležnih za regulisanje finansijskog izveštavanja.

Dobra osnova za sagledavanje aktuelnog globalnog značaja MSFI za MSE jesu profili jurisdikcija (koje se uglavnom, ali ne isključivo, poklapaju sa državama) u vezi sa primenom MSFI (u punoj i sažetoj verziji), koje izrađuje i ažurira MSFI Fondacija (IFRS Foundation, 2018), kao telo koje bira članove IASB-a i finansira i nadgleda rad IASB-a. U oktobru 2018, raspoloživo je 166 profila, pri čemu se primena MSFI u Evropskoj uniji (EU) razmatra kroz profil EU i profile svih država članica. Kako bi se izbeglo dupliranje podataka, iz analize je isključen profil EU, a razmatraju se svi profili država članica. Tabela 1 pokazuje da MSFI za MSE nije zvanično usvojen ni u polovini razmatranih jurisdikcija. U nekim jurisdikcijama, entiteti mogu da primenjuju ovaj standard iako nije zvanično usvojen. Radi se, pre svega, o jurisdikcijama koje nemaju jasno definisan okvir finansijskog izveštavanja za MSE, zbog čega se ne može reći da je MSFI za MSE zabranjen. U pojedinim jurisdikcijama on je poslužio kao osnova za razvoj nacionalnog standarda za MSE. Od jurisdikcija u kojima MSFI za MSE nije zvanično usvojen (90), u 20 se razmatra usvajanje, dok je u još tri jurisdikcije usvajanje preporučila Svetska banka.

U 11 jurisdikcija u kojima je usvojen, uključujući RS, standard je manje ili više modifikovan. Mada u profilu koji je izradila MSFI Fondacija, RS nije označena kao zemlja u kojoj se primenjuje modifikovani MSFI za MSE, analiza prezentovana u narednom delu rada pokazuje da je standard, ipak, modifikovan. Konačno, u većini jurisdikcija u kojima se MSFI za MSE primenjuje (preko 50), malim i srednjim entitetima je dopušteno da biraju između njega i punih MSFI.

Tabela 1 Status MSFI za MSE po jurisdikcijama

Status MSFI za MSE	Broj jurisdikcija	Procenat
Zvanično usvojen	74	44,8
Nije zvanično usvojen, ali barem neki entiteti imaju pravo da ga primenjuju	13	7,9
Nije usvojen, ali je poslužio kao osnova za nacionalni standard	6	3,6
Nije usvojen i ne primenjuje se	72	43,6
Ukupno	165	

Izvor: Autor, na osnovu IFRS Foundation (2018)

Prethodna analiza pokazuje da MSFI za MSE, tokom nepune prve decenije po objavljivanju, nije postao jedinstvena globalna osnova finansijskog izveštavanja MSE. U mnogim jurisdikcijama, ovaj standard se ne primenjuje i ne postoji namera da se usvoji. MSFI za MSE je znatno manje rasprostranjen po jurisdikcijama nego puni MSFI, koji su usvojeni u 149 od 165 razmatranih jurisdikcija (90,3%). U značajnom broju jurisdikcija, usvojena je puna verzija MSFI, ali ne i njihova sažeta verzija, tj. MSFI za MSE. U tom kontekstu, izdvajaju se dve grupe zemalja - zemlje EU i zemlje Zapadne i Centralne Afrike.

U EU je, još 2010, nakon što je IASB doneo prvu verziju MSFI za MSE, izvršena evaluacija ovog standarda, koja je pokazala da on nije u skladu sa tadašnjim računovodstvenim direktivama (IV i VII), kojima je data prednost. Evropska komisija je zauzela stav da je MSFI za MSE previše kompleksan i da bi

njegovo usvajanje donelo previsoke troškove (Masca, 2012, 574). Kasnije, 2013, doneta je nova (jedinствена) računovodstvena direktiva, koja je manje različita od MSFI za MSE nego direktive koje je zamenila (Obradović, 2016, 258-259). Prema G. Kaufhold-u (2013, 1945), iako se smanjuju razlike između MSFI za MSE i regulative EU, ostaje problem kompleksnosti ovog standarda. Ipak, isti autor smatra da će rastući značaj standarda u svetu, verovatno, uticati na institucije EU da ponovo razmotre njegovo usvajanje. Za entitete u EU koji ne primenjuju pune MSFI (koji su usvojeni u EU), merodavni su nacionalni propisi (standardi), bazirani na računovodstvenoj direktivi. Direktiva ne zabranjuje eksplicitno MSFI za MSE, što znači da države EU mogu da ugrade u svoje propise (standarde) sve one delove MSFI za MSE koji nisu u suprotnosti sa njom (Obradović i Karapavlović, 2015, 419). Četiri države EU su izgradile nacionalne standarde za MSE tako što su modifikovale MSFI za MSE, a još tri države razmatraju da to učine (IFRS Foundation, 2018).

U 17 zemalja Zapadne i Centralne Afrike, članica Organizacije za harmonizaciju poslovnog prava u Africi (OHADA), mali i srednji entiteti primenjuju regionalni standard, koji je razvila pomenuta organizacija. Standard (sa oznakom SYSCOHADA) objavljen je 2017. na francuskom jeziku i znatno je obimniji od MSFI za MSE, mada nije obiman kao puni MSFI - 1.246 strana (IFRS Foundation, 2018).

U analiziranim jurisdikcijama u svetu, u kojima MSFI za MSE nije usvojen, mali i srednji entiteti uglavnom primenjuju nacionalne (npr. u zemljama EU) ili regionalne standarde (u pomenutim afričkim zemljama). U tri jurisdikcije primenjuju se samo puni MSFI, što znači da mali i srednji entiteti nemaju mogućnost da primenjuju jednostavniji standard.

Istraživanje koje su sprovele H. Bohušová i V. Blašková (2012) u prvim godinama po objavljivanju MSFI za MSE otkrilo je da je bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku u zemljama koje su usvojile standard generalno znatno niži nego isti pokazatelj u zemljama koje standard nisu usvojile. Tabela 2, zasnovana na povezivanju podataka o statusu MSFI za MSE po jurisdikcijama sa raspoloživim podacima o BDP-u *per capita* po jurisdikcijama, pokazuje da je i danas

situacija ista. To znači da postoji veza između nivoa ekonomske razvijenosti i zainteresovanosti zemlje za MSFI za MSE.

Tabela 2 BDP *per capita* i status MSFI za MSE

Status MSFI za MSE	Broj jurisdikcija	Aritmetička sredina BDP-a <i>per capita</i>	Medijana BDP-a <i>per capita</i>
Zvanično usvojen	69	12.336,36 \$	5.589,40 \$
Nije usvojen i ne primenjuje se	69	20.626,98 \$	13.294,50 \$
Ukupno	138		

Izvor: Autor, na osnovu IFRS Foundation (2018) i World Bank (2018)

H. Bohušová i V. Blašková (2012), su utvrdile i da je usvajanje MSFI za MSE u vezi sa nivoom kvaliteta sistema finansijskog izveštavanja zemlje merenim pomoću jačine revizije, pri čemu zemlje koje su usvojile MSFI za MSE imaju niži kvalitet sistema finansijskog izveštavanja. Rezultati istraživanja koje su sprovedi A. Bonito i C. Pais (2018), pružaju objašnjenje za prethodne nalaze. Naime, istraživanje je pokazalo da su zemlje koje nisu razvile standard finansijskog izveštavanja za MSE posebno zainteresovane za MSFI za MSE. Prema tome, što je zemlja ekonomski razvijenija, veća je verovatnoća da ima svoj standard finansijskog izveštavanja za MSE i da, zbog toga, bude manje zainteresovana za MSFI za MSE. A. Bonito i C. Pais (2018) su utvrdili da su i zemlje sa iskustvom u primeni punih MSFI i zemlje sa običajnim pravom posebno zainteresovane za MSFI za MSE, kao i da verovatnoća da zemlje EU usvoje ovaj standard nije velika. Pomenuti autori konstatuju da se MSFI za MSE pretežno koristi u zemljama u razvoju, kao i da je njegova primena češće opcija nego obaveza, što se uočava i iz istaknute činjenice da u velikom broju jurisdikcija mali i srednji entiteti mogu da biraju između njega i punih MSFI. Takođe, P. Chand, A. Patel i M. White (2015) ističu da je primena MSFI

za MSE u vezi sa nepostojanjem ili neadekvatnošću nacionalnog standarda za MSE. Istraživanje koje su sproveli Y. M. Sellami i Y. Gafsi (2018, 34), na uzorku od 70 zemalja, pokazalo je da „značaj MSE, oslanjanje zemlje na eksterno finansiranje i stepen eksterne otvorenosti pozitivno utiču na usvajanje MSFI za MSE“, dok poreski sistem i kvalitet korporativnog upravljanja imaju negativan uticaj. Isto istraživanje, za razliku od onog koje su sproveli A. Bonito i C. Pais (2018), otkrilo je da prethodno usvajanje punih MSFI ne utiče značajno na odluku o usvajanju MSFI za MSE i da na tu odluku ne utiče ni nivo obrazovanja u zemlji.

Analiza profila jurisdikcija pokazuje da, pored prethodnih faktora, na spremnost zemlje da prihvati MSFI za MSE utiče pripadnost regionalnoj ekonomskoj grupaciji. Osim slučajeva zemalja članica EU i zemalja Zapadne i Centralne Afrike, kao pripadnica grupacija koje nisu prihvatile standard, upečatljiv je slučaj zemalja pripadnica Organizacije država Istočnih Kariba, koje su usvojile MSFI za MSE i ponudile ga malim i srednjim entitetima kao jednu od alternativa (druga alternativa su puni MSFI).

Činjenica da se MSFI za MSE ne primenjuje u značajnom delu sveta, govori da ne postoji opšta saglasnost da je globalni standard finansijskog izveštavanja za MSE potreban. J. Strouhal, M. Pasekova i Z. Crhova (2015, 237), sublimiraju faktore za i protiv potrebe za globalnim standardom finansijskog izveštavanja za MSE, konstatujući da, s jedne strane, mali i srednji entiteti ne igraju značajnu ulogu „u svetu globalizacije i međunarodne trgovine“, dok, s druge strane, takvi entiteti često nastoje da privuku inostrane investitore, a tim investitorima su potrebni finansijski izveštaji u obliku podobnom za konsolidovanje. Pored toga, primena MSFI za MSE olakšava eventualno kasnije izveštavanje na bazi punih MSFI, sa kojim će se entitet suočiti ako od malog ili srednjeg preraste u veliki.

Delimičan uspeh MSFI za MSE na globalnom planu može se dovesti u vezu i sa zamerka koje mu se upućuju. Pored određenih tehničkih teškoća, koje proističu iz razlika u kapacitetima finansijskih tržišta i regulatornih aranžmana širom sveta, D. Perera i

P. Chand (2015) ukazuju na teškoće koncepcijske prirode, koje donosi standard. Jedna od njih se odnosi na činjenicu da se on ne razlikuje od punih MSFI samo po obimu obelodanjivanja, već i po smernicama za priznavanje i merenje. U situaciji kada koegzistiraju puna i sažeta verzija MSFI, različite po ovim smernicama, derogira se princip „istinitog i poštenog prikaza“, jer različite verzije MSFI (puna i sažeta) dovode do različitih „istinitih i poštenih prikaza“. Ovaj stav se podudara sa stavom koji su izneli M. J. Aitken i M. A. Islam (1996, 55), još u vreme kada MSFI za MSE nije bio ni u najavi. Naime, oni su konstatovali da informacije u finansijskim izveštajima MSE mogu da se razlikuju od onih u izveštajima velikih entiteta po obimu, ali da ne treba da se razlikuju po svojoj prirodi. Zbog primene različitih računovodstvenih postupaka, informacije generisane na bazi MSFI za MSE mogu se, ipak, razlikovati i po prirodi od onih generisanih na bazi punih MSFI. D. Perera i P. Chand (2015), dodatno konstatuju da, iako je MSFI za MSE jednostavniji od punih MSFI, on je srednjim, malim i, posebno, mikro entitetima pretežak za primenu. P. Walton (2011, 131), ukazuje na prisutno mišljenje da je standard kompleksan i ističe da je IASB prilikom njegovog razvoja zanemario informacione potrebe menadžera preduzeća i poreskih vlasti, uprkos tome što istraživanja pokazuju da su pomenuti interesenti veoma važni korisnici finansijskih izveštaja malih i srednjih preduzeća. H. Bohušová i V. Blašková (2012, 39), polazeći od činjenice da se IASB, kada je kreirao MSFI za MSE, fokusirao na preduzeće sa oko 50 zaposlenih, konstatuju da standard „ne može da bude podoban za sve vrste entiteta iz dijapazona malih i srednjih, posebno za veoma male entitete (mikro) entitete“, jer „ova vrsta entiteta sastavlja finansijske izveštaje prevashodno za poreske svrhe“.

Koegzistencija pune i sažete verzije MSFI u istoj zemlji, u smislu da neki entitet slede pune, a neki sažete MSFI, ne utiče samo na verodostojnost kao kvalitativnu karakteristiku finansijskih izveštaja (tako što se nameće pitanje koji prikaz je zaista „istinit i pošten“), već utiče i na uporedivost kako između entiteta (jer različiti entiteti primenjuju različite osnove finansijskog izveštavanja), tako i u vremenu (jer isti entitet može da menja osnovu, tj. da pređe sa

punih MSFI na MSFI za MSE, ili obratno, na primer, zbog pristupanja berzi ili izlaska sa nje). Kada menja osnovu finansijskog izveštavanja, entitet se može suočiti sa potrebom da promeni računovodstvene politike i da, iz tog razloga, preračuna komparativne iznose u finansijskim izveštajima i reklasifikuje finansijske izveštaje, čime se ublažava problem vremenske uporedivosti, ali se entitet izlaže dodatnim troškovima.

Istražujući stavove iznete u procesu javnih konsultacija o usvajanju MSFI za MSE u EU, A. Quagli i P. Paoloni (2012) su otkrili da su mišljenja o ovom standardu podeljena. Dok su sastavljači finansijskih izveštaja protiv standarda, korisnici ga podržavaju. Pored toga, on ima veću podršku u Velikoj Britaniji, Holandiji i zemljama Skandinavije, nego u Nemačkoj, Austriji, Francuskoj, Luksemburgu, Belgiji, Španiji, Italiji, Portugaliji i Grčkoj. Stavovi ispitanika, otkriveni ovim istraživanjem, koincidiraju sa potezima regulatora. Naime, upravo u Velikoj Britaniji i Švedskoj (uz Irsku i Estoniju), MSFI za MSE poslužio je kao osnova za nacionalni standard, dok Danska i Holandija (uz Mađarsku, ali i Norvešku, Island i Lihtenštajn, kao tri zemlje koje nisu članice EU, ali su blisko povezane sa EU kao deo jedinstvenog tržišta), razmatraju da usvoje ovaj standard. E. Masca (2012), je razmatrala stavove institucija (državnih vlasti, donosilaca standarda, asocijacija računovođa, revizora i drugih interesenata), iznete u procesu evaluacije MSFI za MSE u EU i utvrdila da su stavovi raznovrsni i da se nalaze pod uticajem računovodstvene kulture i geografskog područja. Nalazi ovih dvaju istraživanja navode na zaključak da se MSFI za MSE ne uklapa podjednako dobro u svaki nacionalni ambijent. H. Bohušová (2011), takođe, na bazi analize stavova iznetih u procesu evaluacije MSFI za MSE u EU, konstatuje da standard najviše podržavaju kompanije koje imaju filijale u različitim zemljama EU, kompanije koje nastoje da privuku inostrani kapital i kompanije koje se kotiraju na neregulisanim tržištima, naglašavajući da primena ovog standarda olakšava konsolidovanje. S druge strane, prema istom autoru, primena MSFI za MSE u EU učinila bi finansijsko izveštavanje kompleksnijim i povećala troškove sastavljanja i revizije finansijskih izveštaja, naročito za male kompanije.

A. Uyar i A. H. Güngörmüs (2013) su istraživali znanja i percepcije računovođa u Turskoj u vezi sa MSFI za MSE i otkrili da je veći broj onih koji ga podržavaju nego onih koji su protiv njega, ali i da ispitanici nisu sasvim informisani o standardu. Istraživanje je ukazalo na značaj profesionalnog usavršavanja računovođa, u organizaciji profesionalnih računovodstvenih asocijacija, za adekvatnu implementaciju standarda. Razmatrajući primenu MSFI za MSE u zemljama u razvoju, N. Albu i C. N. Albu (2012), takođe, ukazuju na značaj kontinuirane edukacije računovodstvenih profesionalaca.

Problemi u vezi sa implementacijom MSFI za MSE nisu podjednako izraženi u svim zemljama. Pored toga što pomenuti standard nije podjednako prilagođen svim zemljama, veliki značaj u datom kontekstu ima prethodni regulatorni aranžman, tj. regulatorni aranžman pre njegovog usvajanja. Ako su, pre nego što je on usvojen, mali i srednji entiteti primenjivali nacionalni standard, problemi u vezi sa verodostojnošću i uporedivošću, zapravo, postaju blaži, jer je on, verovatno, bliži punim MSFI nego nacionalni standard. S druge strane, ako su, pre usvajanja MSFI za MSE, ovi entiteti primenjivali pune MSFI (što je karakteristično za RS), pomenuti problemi se pojavljuju. Takođe, treba imati u vidu da finansijsko izveštavanje MSE u jednoj zemlji nakon usvajanja MSFI za MSE postaje kompleksnije i skuplje samo ako su odnosni entiteti prethodno sledili jednostavniji standard.

MSFI ZA MSE U REGULATORNOM OKVIRU FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA REPUBLIKE SRBIJE

MSFI za MSE zvanično je usvojen u RS 2013, kada je donet Zakon o računovodstvu, pri čemu ovaj standard važi počev od finansijskih izveštaja za poslovnu godinu koja se završava 31. decembra 2014. Pošto je standard počeo da se primenjuje u RS pet godina nakon što je objavljen od strane IASB-a, to znači da u relativno dugom periodu mnogi entiteti u RS nisu imali mogućnost da sagledaju koristi od primene standarda (Obradović, 2014, 237).

Primena punih MSFI u RS počela je deceniju ranije, od 2004. U nekim zemljama, puni MSFI su postepeno implementirani, tako što se postepeno širio krug preduzeća koja ga primenjuju. Nasuprot tome, RS se odlikuje sveobuhvatnim uvođenjem punih MSFI, uz kasnije smanjenje opsega njihove primene. U početku su sva preduzeća primenjivala pune MSFI, da bi kasnije, a pre uvođenja MSFI za MSE, mala preduzeća dobila mogućnost da primenjuju poseban propis, tj. Pravilnik Ministra finansija, „koji je, u suštini, nacionalni standard“ (Obradovic, Cupic & Dimitrijevic, 2018, 50-51).

Prema Zakonu o računovodstvu, iz 2013, član 6 (Službeni glasnik Republike Srbije, 2013), entiteti se, na bazi prosečnog broja zaposlenih, poslovnih prihoda i prosečne vrednosti sredstava u tekućoj poslovnoj godini, razvrstavaju u mikro, male, srednje i velike, a to razvrstavanje tangira osnovu finansijskog izveštavanja u narednoj godini. MSFI za MSE je obavezan za male entitete, srednji entiteti mogu da biraju između njega i punih MSFI, dok mikro entiteti (uključujući preduzetnike, koji se u Zakonu o računovodstvu tretiraju kao mikro entiteti), mogu da biraju između njega i Pravilnika Ministra finansija, čija je aktuelna verzija („Pravilnik o načinu priznavanja, vrednovanja i prezentacije i obelodanjivanja pozicija u pojedinačnim finansijskim izveštajima mikro i drugih pravnih lica“) objavljena 2013. Puni MSFI su ostali obavezni za velike entitete, kao i za kotirane entitete (entitete čijim hartijama od vrednosti se trguje na tržištu kapitala), i entitete u postupku pripreme za kotiranje, finansijske institucije i entitete koji, kao matični, sastavljaju konsolidovane finansijske izveštaje, bez obzira na veličinu. Srednji entiteti koji odaberu pune MSFI treba da ih slede u kontinuitetu, kao što mali entiteti koji odaberu MSFI za MSE treba ovaj standard da slede u kontinuitetu (Zakon o računovodstvu, 2013, članovi 20-22). S obzirom na regulatorni okvir finansijskog izveštavanja u RS koji je prethodio uvođenju MSFI za MSE, T. Đukić i M. Pavlović (2014, 477) izražavaju očekivanje da će odnosni standard olakšati finansijsko izveštavanje malim i srednjim entitetima.

Prema Zakonu o računovodstvu (član 3), prevod MSFI za MSE (kao i prevode punih MSFI) objavljuje

Ministarstvo finansija. Krajem 2013, Ministarstvo finansija je objavilo prevod ovog standarda, čime su stvoreni uslovi da se počne sa njegovom primenom u roku koji je predviđen Zakonom. Nedugo nakon toga, tokom 2015, IASB je publikovao revidirani MSFI za MSE, istakavši da isti stupa na snagu za finansijske izveštaje koji se sastavljaju za „godišnje periode koji počinju 1. januara 2017, ili nakon tog datuma“ (International Accounting Standards Board, 2015, 219). Međutim, prevod izmenjenog standarda, objavljen je tek u oktobru 2018. U novembru 2016, Ministarstvo finansija Republike Srbije (2016, 155), izdalo je mišljenje da entiteti koji imaju „mogućnost i neophodne kapacitete“ mogu primeniti revidirani MSFI za MSE pre objavljivanja njegovog prevoda. Isto važi za pune MSFI, čiji prevodi nisu objavljivani od 2014, iako ih IASB stalno menja i dopunjuje. Mišljenjem Ministarstva finansija, praktično je otvoren prostor za koegzistenciju starog i aktuelnog MSFI za MSE, u smislu da su entiteti mogli da biraju verziju koju će da primenjuju, isto kao što je otvoren prostor za koegzistenciju starih i aktuelnih punih MSFI. Bitna razlika između starog i aktuelnog MSFI za MSE je u tome što aktuelni daje mogućnost primene modela revalorizacije za naknadno merenje nekretnina, postrojenja i opreme (Obradović, 2016, 168), a drugačije su i smernice za otpisivanje nematerijalnih ulaganja sa neodređenim vekom trajanja, uključujući *goodwill* (Obradović, 2018, 718).

Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih izveštaja za privredna društva, zadruge i preduzetnike (Službeni glasnik Republike Srbije, 2014), neke opcije koje nudi MSFI za MSE su stavljene van snage. Tako, entiteti u RS nemaju pravo da:

- ukupan rezultat prikažu putem jednog izveštaja (već moraju da ga prikažu putem dva izveštaja);
- rashode u bilansu uspeha klasifikuju po funkcijama (već moraju da ih klasifikuju po prirodi);
- sastave jedinstveni izveštaj o rezultatu i neraspoređenom dobitku umesto izveštaja o ukupnom rezultatu i izveštaja o promenama sopstvenog kapitala; i

- primene indirektnu metodu za prikazivanje novčanih tokova iz poslovnih aktivnosti (već moraju da primenjuju direktnu metodu).

Pored toga, u originalnom MSFI za MSE, kako u inicijalnom iz 2009, tako i revidiranom iz 2015, u paragrafu 4.2, gde se navode minimalne pozicije izveštaja o finansijskom položaju (bilansu stanja prema regulativi u RS), uz odložena poreska sredstva i obaveze, se u zagradi ističe da se prikazuju kao netekuće pozicije. U prevodima inicijalnog i revidiranog standarda, tekst u zagradi je izostao, a navedene pozicije se, prema Pravilniku, prikazuju zasebno, i to između stalne (netekuće) i obrtne (tekuće) imovine (odložena poreska sredstva), odnosno, dugoročnih (netekućih) i kratkoročnih (tekućih) obaveza (odložene poreske obaveze), što nije u skladu sa originalnim standardom. Iz toga sledi da u RS praktično važi modifikovani MSFI za MSE.

U okviru procesa reformi finansijskog izveštavanja u RS, koji je u toku, može se očekivati da se redefiniše mesto MSFI za MSE. S tim u vezi, Centar za reformu finansijskog izveštavanja Svetske banke, u svojoj studiji o finansijskom izveštavanju u RS (Centre for Financial Reporting Reform 2015, 43), označava aktuelni zakonski zahtev da mali entiteti primenjuju MSFI za MSE kao opterećujući i nerealan. U istoj studiji se ističe da treba ispitati da li je opravdano da sve velike kompanije primenjuju pune MSFI. Navedeni stavovi, iza kojih stoji institucija koja ima značajno učešće u projektu reforme finansijskog izveštavanja (Svetska banka), nagoveštavaju promenu opsega primene MSFI za MSE u RS.

MSFI ZA MSE U PRAKSI FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA U REPUBLICI SRBIJI

U cilju sagledavanja položaja MSFI za MSE u praksi finansijskog izveštavanja u RS, sprovedeno je empirijsko istraživanje. Fokus istraživanja je na entitetima koji imaju pravo da biraju između punih MSFI i MSFI za MSE, a to su nekotirani entiteti srednje veličine koji ne sastavljaju konsolidovane finansijske izveštaje, različiti od finansijskih institucija. S obzirom

na to da je MSFI za MSE kraći, manje zahtevan i jeftiniji za primenu od punih MSFI, može se pretpostaviti da je isti rado prihvaćen od entiteta koji imaju pravo da biraju između njega i punih MSFI. U skladu sa tim, formulisana je hipoteza prezentovana u uvodnom delu rada.

Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 175 slučajno odabranih preduzeća, koja su, prema podacima za 2016, razvrstana u srednja, a ispunjavaju sve ostale napred date uslove. U analizi su korišćeni podaci raspoloživi na internet sajtu Agencije za privredne registre RS (www.apr.gov.rs). Struktura uzorka sa aspekta pravne forme prikazana je u Tabeli 3. Pošto, prema Zakonu o računovodstvu, razvrstavanje entiteta po veličini važi za narednu godinu, za svako preduzeće je, na bazi napomena uz finansijske izveštaje, ispitano koja je osnova finansijskog izveštavanja - puni MSFI ili MSFI za MSE - primenjena u finansijskim izveštajima za 2017. U dva slučaja, iz napomena uz finansijske izveštaje nije moglo da se razazna koja osnova je primenjena, što je neprihvatljiva praksa. U jednom slučaju, preduzeće navodi da uvažava i pune MSFI i MSFI za MSE, što je, takođe, neprihvatljivo, s obzirom na to da, po Zakonu, entitet treba da se opredeli između punih i skraćenih MSFI, što znači da može da sledi samo jednu osnovu.

Tabela 3 Struktura uzorka sa aspekta pravne forme

Pravna forma	Broj preduzeća	Procenat
Društvo sa ograničenom odgovornošću	135	77,1
Javno preduzeće	39	22,3
Društveno preduzeće	1	0,6
Ukupno	175	

Izvor: Autor

Prema empirijskim podacima prikazanim u Tabeli 4, samo petina preduzeća u uzorku sa jednom i jasnom osnovom finansijskog izveštavanja primenjuje MSFI za MSE, a četiri petine pune MSFI. Iz toga sledi

da se polazna hipoteza ne može prihvatiti. MSFI za MSE nije, bar do sada, uspeo da se nametne kao dominantna osnova finansijskog izveštavanja onih srednjih preduzeća koja mogu da biraju osnovu finansijskog izveštavanja. Mnoga preduzeća su, dakle, odlučila da (nastave da) primenjuju pune MSFI iako su, po Zakonu o računovodstvu, imala pravo da odaberu njihovu sažetu verziju.

Tabela 4 Primena punih i sažetih MSFI

Osnova finansijskog izveštavanja	Broj preduzeća	Procenat u uzorku	Procenat u preduzećima sa jednom i jasnom osnovom
Puni MSFI	137	78,3	79,7
MSFI za MSE	35	20,0	20,3
Nejasno	2	1,1	
I jedno i drugo	1	0,6	
Ukupno	175		

Izvor: Autor

Kada se pođe od aktuelnog regulatornog okvira finansijskog izveštavanja u RS, struktura vlasništva nad preduzećem nameće se kao faktor izbora osnove finansijskog izveštavanja (puni ili sažeti MSFI). Prema Zakonu o računovodstvu, preduzeća u RS koja sastavljaju konsolidovane finansijske izveštaje treba da slede pune MSFI. Važna pretpostavka za sastavljanje konsolidovanih izveštaja je da sva preduzeća uključena u krug konsolidovanja primenjuju jednake računovodstvene politike. Računovodstvene politike se mogu razlikovati ako preduzeća primenjuju različite osnove finansijskog izveštavanja, odnosno, ako slede različite standarde. Ako se računovodstvene politike razlikuju, pojedinačni finansijski izveštaji moraju da se, pre nego što se pristupi konsolidovanju, svedu na istu osnovu. Pošto matična preduzeća u RS moraju da primenjuju pune MSFI, može se očekivati da ona, koristeći moć kontrole, utiču na izbor osnove finansijskog izveštavanja zavisnih entiteta. Neka preduzeća u uzorku su zavisni entiteti domaćih, a

neka inostranih preduzeća (koja možda ne primenjuju MSFI ni u kojoj verziji). U svakom slučaju, može se generalno očekivati da zavisni srednji entiteti češće poštuju pune MSFI od srednjih entiteta koji nisu zavisni. Empirijski podaci potvrđuju napred iznetu pretpostavku. Tabela 5 pokazuje da je MSFI za MSE zastupljeniji kod onih entiteta u RS koji nemaju svojstvo zavisnog entiteta nego kod entiteta koji imaju to svojstvo.

Tabela 5 Primena punih i sažetih MSFI u entitetima sa i bez svojstva zavisnog

Kategorija	Primenjuje pune MSFI	Primenjuje MSFI za MSE	Ukupno
Zavisni entitet	59 (90,8%)	6 (9,2%)	65
Nije zavisni entitet	78 (72,9%)	29 (27,1%)	107
Ukupno	137	35	172

Izvor: Autor

Da bi se utvrdilo da li je uticaj svojstva entiteta u pomenutom smislu (zavisni / nije zavisni) statistički značajan, sproveden je hi-kvadrat test nezavisnosti. Uslovi za sprovođenje ovog testa su ispunjeni, jer nijedna ćelija nema očekivanu vrednost manju od 5. Pošto i jedna i druga promenljiva (svojstvo entiteta i osnova finansijskog izveštavanja) ima dve kategorije (zavisni / nije zavisni, odnosno, puni MSFI / MSFI za MSE), primenjena je tzv. Jejtsova korekcija. Test je pokazao da status entiteta ima statistički značajan, ali i mali uticaj na izbor osnove finansijskog izveštavanja ($\chi^2_{(1, n=172)} = 6,904; p = 0,009; phi = 0,215$). Drugim rečima, zavisni entiteti nešto ređe biraju MSFI za MSE.

Tabela 6 pokazuje da je zastupljenost MSFI za MSE nešto veća kod društava sa ograničenom odgovornošću nego kod javnih preduzeća (društveno preduzeće je isključeno iz ove analize). Hi-kvadrat test nezavisnosti (uslov je ponovo ispunjen, jer nijedna ćelija nema očekivanu vrednost manju od 5), pokazuje (uz Jejtsovu korekciju) da uticaj pravne forme nije statistički značajan, kao i da je veoma mali ($\chi^2_{(1, n=171)} = 0,047; p = 0,827; phi = -0,034$).

Tabela 6 Primena punih i sažetih MSFI u entitetima različite pravne forme

Kategorija	Primenjuje pune MSFI	Primenjuje MSFI za MSE	Ukupno
Društvo sa ograničenom odgovornošću	104 (78,8%)	28 (21,2%)	132
Javno preduzeće	32 (82,1%)	7 (17,9%)	39
Ukupno	136	35	171

Izvor: Autor

Činjenica da ubedljiva većina srednjih entiteta u RS nije prešla na MSFI za MSE, mada ima zakonsko pravo na to, može se objasniti dejstvom mnogih faktora. Desetogodišnja primena punih MSFI, koja je prethodila uvođenju MSFI za MSE, učinila je da se preduzeća u RS naviknu na njih. Mada MSFI za MSE može da donese niže troškove finansijskog izveštavanja, taj efekat dolazi do izražaja u dugom roku. U kratkom roku, situacija može biti sasvim drugačija. S tim u vezi, u studiji Centra za reformu finansijskog izveštavanja Svetske banke navodi se da neki sastavljači finansijskih izveštaja u RS smatraju da tranzicija sa punih MSFI na MSFI za MSE može doneti probleme u vezi sa reklasifikacijom određenih pozicija i, uopšte, prilagođavanjem različitim smernicama za izveštavanje (Centre for Financial Reporting Reform, 2015, 40). Kratkoročni problemi i troškovi mogu, prema tome, da stvore odbojnost kod preduzeća prema MSFI za MSE iako bi dugoročne koristi mogle da prevaziđu ove troškove. Treba imati u vidu i da, s obzirom na odredbe Zakona o računovodstvu, srednji nekotirani entitet koji nije matični može da primenjuje MSFI za MSE sve dok ne počne da se kotira, dok ne postane veliki, ili dok ne postane matični. Kada se desi bilo šta od navedenog, srednji entitet mora da pređe na pune MSFI. Za srednji entitet koji je godinama unazad primenjivao pune MSFI (i navikao se na njih), a koji bi u budućnosti (na primer, zato što raste) mogao da dođe u situaciju da ponovo mora iste da primenjuje, kontinuirana primena punih MSFI može da bude jeftinija opcija, jer se izbegavaju problemi u vezi sa promenama računovodstvenih

politika i reklasifikovanjima finansijskih izveštaja prilikom prelaska sa punih MSFI na MSFI za MSE i kasnijim povratkom na pune MSFI. Inercija, otpor promenama i nedovoljno poznavanje MSFI za MSE i njegovih prednosti mogu, takođe, da doprinesu da entiteti nastave da primenjuju pune MSFI.

ZAKLJUČAK

Istraživanje u radu je pokazalo da je Međunarodni standard finansijskog izveštavanja za male i srednje entitete, kao sažeta, ali i modifikovana verzija Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja, usvojen u velikom broju zemalja sveta, ali i da u nemalom broju zemalja on još nije usvojen, već mali i srednji entiteti primenjuju domaće ili regionalne standarde. Ekonomski razvijene zemlje, sa razvijenim sistemom finansijskog izveštavanja, uglavnom su razvile svoj standard finansijskog izveštavanja za MSE kome daju prednost u odnosu nad MSFI za MSE. Za one zemlje koje nemaju adekvatan sopstveni standard za MSE, usvajanje MSFI za MSE je način da brzo, lako i jeftino dođu do potrebnog standarda. Odluka jedne zemlje u vezi sa usvajanjem ovog standarda nalazi se i pod uticajem pripadnosti regionalnoj grupaciji. MSFI za MSE se ne uklapa podjednako dobro u svaki nacionalni ambijent. Iako je jednostavniji od punih MSFI, mnogi smatraju da je previše kompleksan, posebno za male i mikro entitete. Proces širenja ovog standarda u svetu ukazuje na to da još ne postoji opšta saglasnost ni o potrebi za jednim standardom finansijskog izveštavanja za sve MSE širom sveta.

Kada se ima u vidu da RS pre uvođenja MSFI za MSE nije imala adekvatan standard finansijskog izveštavanja za odnosne entitete, odnosno, da nije imala na raspolaganju adekvatnu nacionalnu alternativu za MSFI za MSE, a da je imala desetogodišnje iskustvo u primeni punih MSFI, što je primoralo sastavljače finansijskih izveštaja da usvoje filozofiju MSFI (koja je u značajnoj meri prenetna na MSFI za MSE), odluka o usvajanju ovog standarda može se smatrati ispravnom i logičnom. S druge strane, usvajanje MSFI za MSE u RS treba posmatrati i u kontekstu pridruživanja ove zemlje EU, gde

standard nije usvojen. Ako EU ostane pri stavu u vezi sa MSFI za MSE, a ne eliminišu se neusaglašenosti između odnosnog standarda i regulative EU (promenama regulative EU i/ili promenama MSFI za MSE), RS će, pre nego što konačno pristupi EU, morati da usvoji drugačiji standard za MSE, pri čemu upravo MSFI za MSE može da bude osnova za razvoj tog standarda.

Neke opcije koje nudi MSFI za MSE stavljene su van snage podzakonskim aktom (pravilnikom), čime su entiteti u RS ostali bez mogućnosti da svoje finansijsko izveštavanje dodatno pojednostave, posebno kada je reč o izveštavanju o uspehu i drugim promenama sopstvenog kapitala. Podzakonskim aktom, ali i kroz prevod standarda, standard je praktično modifikovan. Značajno se kasnilo sa objavljivanjem prevoda revidiranog MSFI za MSE u Republici Srbiji.

Najznačajniji rezultat istraživanja u radu je da entiteti u RS, koji imaju pravo da biraju između punih MSFI i MSFI za MSE, radije biraju pune MSFI, što znači da se polazna istraživačka hipoteza ne može prihvatiti. Tome je, bez sumnje, doprinelo dugogodišnje prethodno iskustvo u primeni punih MSFI. Iako je MSFI za MSE ponuđen kao jednostavnija, pristupačnija i, za primenu, jeftinija verzija MSFI, te koristi možda nisu uvek dovoljno uočljive ili značajne za entitete u RS koji imaju pravo izbora. Naviknuti na pune MSFI i upoznati sa njima, entiteti se nerado odlučuju da ih zamene njihovom jednostavnijom verzijom, naročito kada se ima u vidu da sam prelazak na tu sažetu verziju, ali i kasniji eventualni povratak na pune MSFI, može da donese probleme i troškove. Istraživanje je pokazalo i da entiteti koji nemaju svojstvo zavisnog radije biraju MSFI za MSE nego zavisni entiteti. Uticaj svojstva entiteta u opisanom smislu je statistički značajan, ali relativno mali. Pravna forma entiteta ne utiče na izbor između punih i sažetih MSFI. U datom kontekstu, a u skladu sa iskustvima drugih zemalja, edukacija računovođa, u smislu upoznavanja sa prednostima (ali i nedostacima) MSFI za MSE i suštinom ovog standarda, može da bude veoma značajna. Ključnu ulogu u tome imaju profesionalne računovodstvene organizacije.

Osnovni doprinos rada je u sagledavanju preferencija entiteta koji mogu da biraju između punih MSFI i MSFI za MSE, kao i uticaja svojstava entiteta na te preferencije. Doprinos rada se ogleda i u sagledavanju aktuelnog položaja MSFI za MSE u svetu i, posebno, Evropskoj uniji, kao i faktora koji su uslovili taj položaj. Konačno, doprinos rada je i u sveobuhvatnom sagledavanju položaja MSFI za MSE u regulativi i praksi finansijskog izveštavanja u RS u prvim godinama nakon njegovog usvajanja.

Najznačajnije ograničenje empirijskog istraživanja u radu je što se opredeljenje entiteta za pune ili sažete MSFI sagledava na bazi napomena uz finansijske izveštaje, gde se može pronaći informacija o tome kako se entitet opredelio, ali ne i zašto se tako opredelio. Daljim istraživanjima, metodom anketiranja, treba istražiti koji faktori su naveli sastavljače finansijskih izveštaja da odaberu jednu ili drugu osnovu finansijskog izveštavanja, kao i da li su osetili koristi i da li se suočavaju sa problemima zbog svoje odluke. S obzirom na to da je istraživanje u ovom radu sprovedeno u periodu kada je MSFI za MSE još relativno nov element regulatornog okvira finansijskog izveštavanja RS, slično istraživanje treba ponoviti u budućnosti, kako bi se uočile eventualne promene.

REFERENCE

- Aitken, M. J., & Islam, M. A. (1996). Dispelling arguments against International Accounting Standards. In J. Blake, & M. Hossain (Eds.). *Readings in International Accounting* (pp. 46-56). London, UK: International Thomson Business Press.
- Albu, N., & Albu, C. N (2012, May). *Strategies for and Implications of the IFRS for SMEs Implementation in Emerging Economies*. Paper prepared for the 33rd Congress of the Association Francophone de Comptabilité, Grenoble, France.
- Bohušová, H. (2011). The Implementation of the IFRS for SME in the EU. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 59(2), 43-49. doi:10.11118/actaun201159020043

- Bohušová, H., & Blašková, V. (2012). In what ways are countries which have already adopted IFRS for SMEs different. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 60(2), 37-43. doi:10.11118/actaun201260020037
- Bonito, A., & Pais, C. (2018). The macroeconomic determinants of the adoption of IFRS for SMEs. *Revista de Contabilidad - Spanish Accounting Review*, 21(2), 116-127. doi:10.1016/j.rcsar.2018.03.001.
- Centre for Financial Reporting Reform. (2015). *Republic of Serbia - Report on Observance of Standards and Codes on Accounting and Auditing: Update*. Vienna, Austria: World Bank's Global Governance Practice.
- Chand, P., Patel, A., & White, M. (2015). Adopting International Financial Reporting Standards for small and medium-sized enterprises. *Australian Accounting Review*, 25(2), 139-154. doi:10.1111/auar.12067.
- Đukić, T., & Pavlović, M. (2014). The normative basis of financial reporting of the small and medium-sized entities of the Republic of Serbia. *Economic Themes*, 52(4), 461-479. doi:10.1515/ethemes-2014-0028.
- IFRS Foundation. (2018). *Who uses IFRS Standards?* Retrieved September 29, 2018, from <https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/#profiles>.
- International Accounting Standards Board. (2015). *International Financial Reporting Standard (IFRS) for Small and Medium-sized Entities (SMEs)*. London, UK: IFRS Foundation.
- Jermakowicz, E. K., & Epstein, B. J. (2010). IFRS for SMEs - An option for U.S. private entities? *Review of Business*, 30(2), 72-79.
- Kaufhold, G. (2013). Compatibility of the IFRS for small and medium-sized entities and the new EU-accounting directive. *Acta Universitatis Agriculturae Et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 63(6), 1945-1951. doi:10.11118/actaun201563061945
- Marinkovic, V., & Senic, V. (2012). Analysis of service quality elements in corporate banking. *Economic Horizons*, 14(1), 15-24. doi:10.5937/ekonhor1201013M.
- Masca, E. (2012). Influence of cultural factors in adoption of the IFRS for SMEs. *Procedia Economics and Finance*, 3, 567-575. doi:10.1016/S2212-5671(12)00197-9.
- Melville, A. (2017). *International Financial Reporting: A Practical Guide*. Harlow, UK: Pearson Education Limited.
- Ministarstvo finansija Republike Srbije. (2016). *Bilten: Službena objašnjenja i stručna mišljenja za primenu finansijskih propisa*, 56(11).
- Obradovic, V. (2014). Inconsistent application of International Financial Reporting Standards. *Economic Horizons*, 16(3), 231-243. doi:10.5937/ekonhor1403239O.
- Obradović, V. (2016). *Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja: Globalni jezik računovođa*. Kragujevac, R. Srbija: Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu.
- Obradovic, V., Cupic, M., & Dimitrijevic, D. (2018). Application of International Financial Reporting Standards in the transition economy of Serbia. *Australian Accounting Review*, 28(1), 48-60. doi:10.1111/auar.12187.
- Obradović, V. (2018). Finansijsko izveštavanje o nematerijalnim ulaganjima u Republici Srbiji. U V. Ivanović, J. Nikolić, B. Jovković, D. Zlatanović, Z. Kalinić i N. Janković (Ur.). *Implikacije ekonomije znanja za razvojne procese u Republici Srbiji* (str. 713-725). Kragujevac, R. Srbija: Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu.
- Obradović, V. i Karapavlović, N. (2015). Standardi finansijskog izveštavanja u Evropskoj uniji i Srbiji - Komparativna analiza. U M. Jakšić, V. Stojanović Aleksić i P. Mimović (Ur.). *Ekonomsko-socijalni aspekti priključivanja Srbije Evropskoj uniji* (str. 415-425). Kragujevac, R. Srbija: Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu.
- Pacter, P. (2017). *Pocket Guide to IFRS Standards: The Global Financial Reporting Language*. London, UK: IFRS Foundation.
- Perera, D., & Chand, P. (2015). Issues in the adoption of international financial reporting standards (IFRS) for small and medium-sized enterprises (SMES). *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, 31(1), 165-178. doi:10.1016/j.adiac.2015.03.012.
- Quagli, A., & Paoloni, P. (2012). How is the IFRS for SME accepted in the European context? An analysis of the homogeneity among European countries, users and preparers in the European commission questionnaire. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, 28(1), 147-156. doi:10.1016/j.rcsar.2018.03.001.
- Seifert, D. L., & Lindberg, D. L. (2010). Key Provisions of IFRS for Small and Medium-sized Entities. *The CPA Journal*, 80(5), 34-37.

- Sellami, Y. M., & Gafsi, Y. (2018). What Drives Developing and Transitional Countries to Adopt the IFRS for SMEs? An Institutional Perspective. *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 29(2), 34-56. doi:10.1002/jcaf.22331.
- Službeni glasnik Republike Srbije. (2013). *Zakon o računovodstvu*. Službeni glasnik RS, br. 62/2013 i 30/2018.
- Službeni glasnik Republike Srbije. (2014). *Pravilnik o sadržini i formi obrazaca finansijskih izveštaja za privredna društva, zadruge i preduzetnike*. Službeni glasnik RS, br. 95/2014 i 144/2014.
- Strouhal, J., Pasekova, M., & Crhova, Z. (2015). Are SMEs willing to report under IFRS? Czech Evidence. *International Advances in Economic Research*, 21(2), 237-238. doi:10.1007/s11294-015-9514-3.
- Tan, A., Chatterjee, B., Wise, V., & Hossain, M. (2016). An investigation into the potential adoption of International Financial Reporting Standards in the United States: Implications and implementation. *Australian Accounting Review*, 26(1), 45-65. doi:10.1111/auar.12081.
- Uyar, A., & Güngörmüş, A. H. (2013). Perceptions and knowledge of accounting professionals on IFRS for SMEs: Evidence from Turkey. *Research in Accounting Regulation*, 25(1): 77-87, doi:10.1016/j.racreg.2012.11.001.
- Walton, P. (2011). *An Executive Guide to IFRS: Content, Costs and Benefits to Business*. Chichester, UK: John Wiley & Sons, Ltd.
- World Bank. (2018). *GDP per capita*. Retrieved September 29, 2018, from <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>.

Primljeno 24. oktobra 2018,
nakon revizije,
prihvaćeno za publikovanje 12. decembra 2018.
Elektronska verzija objavljena 28. decembra 2018.

Vladimir Obradović je vanredni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu, na kome je i doktorirao iz oblasti finansijskog izveštavanja. Obavlja nastavne aktivnosti na nastavnim predmetima: Finansijsko izveštavanje, Specijalni bilansi i Međunarodno finansijsko izveštavanje, iz uže naučne oblasti Računovodstvo, revizija i poslovne finansije. Njegova naučna interesovanja, prevashodno, su vezana za međunarodne aspekte i standarde finansijskog izveštavanja.

THE INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARD FOR SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTITIES IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Vladimir Obradovic

Faculty of Economics, University of Kragujevac, Kragujevac, The Republic of Serbia

The paper is devoted to the review of the position of the International Financial Reporting Standard (IFRS) for Small and Medium-sized Entities (SMEs) in the financial reporting regulation and practice in the Republic of Serbia. After considering the global importance of this standard, its position in the regulatory framework for financial reporting in the Republic of Serbia, in which it was included in 2013, is analyzed, while a deeper insight into the position of the standard in practice is achieved by the empirical research on a sample of 175 enterprises. Since it has the potential to facilitate financial reporting to many companies that had previously had to apply the full IFRSs, its adoption in the Republic of Serbia is useful, but the potential problem arises from the fact that it is not adopted at the European Union (EU) level. The research in the paper reveals that the enterprises in the Republic of Serbia that can choose between the IFRS for SMEs and the full IFRSs, however, are more likely to choose the full IFRSs. This finding should be considered in the context of the long-term application of the full IFRS before the implementation of the IFRS for SMEs. Subsidiary enterprises less often choose the IFRS for SMEs than the enterprises that do not have this characteristic.

Keywords: small and medium-sized entities (SMEs), IFRS for SMEs, full IFRSs, Accounting Law

JEL Classification: M41